

TMMOB ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI BURSA ŞUBESİ 11. OLAĞAN GENEL KURULU YAPI DENETİM KOMİSYONU ÇALIŞMA RAPORU

İnsanların, ortak yaşama geçiş sürecinden beri, "sağlıklı ve güvenilir" yapılarda yaşamaları, her zaman önemsenmiştir. Cumhuriyet'in kurulması ile birlikte bu konuda da çeşitli yasalar çıkartılmıştır. Yaşanan tecrübeler sonunda, kentlere yönelik planlamaların merkezden yapılmasının sakinlerini görülmüş ve imar planlaması yetkisini Belediyelerin kontrolüne veren "3194 sayılı İmar Kanunu" 1985 yılında çıkartılmıştır. Bu uygulamayla proje kontrolü belediye ve valiliklere, fenni mesuliyet (Teknik Uygulama Sorumluluğu) serbest çalışan mimar yada inşaat mühendislerine, son kontrol ise yine belediye ve valiliklere verilmiştir.

Barınma hakkı, konut hakkı yaşamsal bir hak olduğu için "insanların sağlıklı ve güvenilir yapılarda yaşamaları" İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve 1982 Anayasa'sı ile de güvence altına alınmıştır. Fakat uygulamalar, alınan bu önlemlere, çıkarılan yasalara rağmen sağlıklı bir şekilde yapılamamıştır. Bu acı gerçek yaşanan 1999 Marmara Depremi ile ortaya çıkmış ve ne yazık ki bedelleri çok ağır olmuştur.

Alel acele hazırlanan 595 sayılı Yapı Denetimi Hakkında KHK, 10 Nisan 2000 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanarak 27 pilot ilde uygulamaya konmuştur. Bu KHK ile ilgili olarak Bayındırık ve İskan Bakanlığı "çeşitli gerekçelerle yıllardır üzerinde çalışılmış olan yapı denetimi yasa tasarıklarını birleştirmiş" diyerek bir çalışmanın ürünü olduğunu anlatmaya çalışsa da; bunun böyle olmadığı, "yaşamsal bir insan hakkı olan barınma hakkının KHK ile düzenlenemeyeceği gerekçesiyle ve vb. gerekçelerle", Anayasa Mahkemesi önce yürütmeyi durdurmuş, daha sonra da iptal etmesiyle ortaya çıkmıştır.

Doğan yapı denetimi boşluğunu doldurabilmek için; ilgili Bakanlıkça Yasa çalışmaları başlatılmış, fakat gerekli dersler çıkartılmadan, gerçek ihtiyaçlar belirlenmeden yapılan bu çalışmalar, 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun'un 13.07.2001 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanması ile 19 pilot ilde uygulamaya geçilmiştir.

Bayındırık ve İskan Bakanlığı, "Yapı Denetimi Hakkında Kanun'a duyulan ihtiyacı"

Ülkemiz topraklarının %96'sının deprem kuşağında yer alması,

Hızlı nüfus artışı ve göçlerin, kaçak yapılaşmanın ve sık sık gündeme gelen imar afınının afet riskini arttırması,

3194 sayılı İmar Kanunu ile öngörülen denetim prensiplerine ilgili idarelerce uyulmaması,

Projelerin %91'inde tasarım, hesap ve çizim hatalarının bulunması; beton mukavemetinin projesinde öngörülenden ortalama %40 daha az olması ve Teknik Uygulama Sorumluları tarafından uygulamanın yeteri kadar denetlenmediği gerçeği,

Gerçekleşen afetlerin milli servetimizde büyük boyutlu kayıplara yol açması yanında, bu kayıpla kıyaslanamayacak oranda can kayıplarına yol

açması,

Yapı denetiminin, konusunda uzman personele sahip, kurumsallaşmış firmalar eliyle yürütülmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır, gerekçeleriyle belirlemiştir.

Kanunun amaçlarını ise

*Yapıda can ve mal güvenliğini sağlayarak ekonomik ve sosyal kayıpları azaltmak,

*Yapı kalitesini arttırmak, ekonomik ömrü uzatmak, bakım ve onarım maliyetlerini azaltmak,

*Depreme dayanıklı ve çağdaş standartlarda yapı üretmek,

*Yapı denetim sistemi içinde görev alan yapı müteahhidi, proje müellifi, laboratuvar görevlileri, yapı denetim kuruluşları, denetçi mühendis ve mimarlar gibi yapı sorumlularına etkin görevler vermek,

*Uzmanlaşma kavramı üzerinde durularak, mühendislik ve mimarlık hizmetlerinin kalitesini yükseltmek,

*Yapılaşma sürecinde "Kanun Denetimi"nin etkinliğini arttırmaktır ana başlıklarıyla açıklamıştır.

Bu süreçte;

-TMMOB ve ilgili odalar devre dışı bırakılmıştır.

-Denetçi Belgesi "Uzmanlık Konuları" ile ilgili kriterler oluşturulamamış ve neredeyse herkese verilmiştir.

-Kamu binaları uygulama dışında bırakılmıştır.

-Sigorta olayı çözülememiştir.

-"Ülkenin %96'sı deprem kuşağında yer alıyor" denilmesine rağmen uygulama 19 pilot ille sınırlı tutulmuştur.

-Sağlıklı yapıların oluşturulması, "İnsan Hakkı, Anayasal Hak" olması nedeniyle, "Kamu Kolluk gücünün denetiminde" olması gerekirken, 4708 sayılı yasa, kamusal anlamda olsun, yapı denetim şirketleri anlamında olsun "etkin denetimi" sağlamaktan uzak kalmıştır.

Bu ve benzeri nedenler ortada iken, ilk çıktığı günden beri eleştirilirken, aradan neredeyse 7 sene geçmiş olmasına rağmen, iki üç yasa çalışması, sekiz on taslak yönetmelik çalışması yapılmasına rağmen, yaşanan sıkıntılar "GENELGELER" ile geçiştirilmeye çalışılmış fakat sorunlara çözüm getirilememiştir. Bakanlık, sorunlara yönelik yaptığı çalışmalar sürecinde bazı tespitler yapmıştır.

Denetçi mimar ve mühendislere yönelik olarak;

Kanun ve Yönetmeliğin öngördüğü usul ile 12 yıllık "mesleki hizmetini" kanıtlayan her mühendis ve mimar denetçi belgesi sahibi olabilmektedir.

Yapılan denetimler sonucunda denetçi mimar ve mühendislerin çoğunluğunun görevi başında bulunmadığı görülmektedir.

Görevi başında bulunan denetçilerin bir kısmının, o anda dökülen betonun sınıfı, alınması gereken numune sayısı ve numune alma usulü gibi konularda bilgi sahibi olmadıkları belirlenmiştir.

Yapı denetçilerinin başkaca mesleki faaliyette

bulunmalarını Kanun hükmü olmasına rağmen, yapılan incelemelerde aksi durum ile karşılaşılmaktadır.

Yapı denetim kuruluşları çoğu kez denetim işinin maliyetini karşılayamaz durumda olduğundan, denetçilerine yeterli maddi imkan sağlayamamakta; aradaki mali anlaşmazlıklardan dolayı Yapı Denetim Komisyonuna sıkça başvurular yapılmaktadır denilmektedir.

-Şantiye ve büro denetimlerine yönelik olarak;

Yapı denetçileri ya da kuruluşlar ile yapılan diyaloglar sonucunda, kuruluşların mali yükünü hafifletmek amacıyla denetçilerinden fiilen görev yapmalarını yerine "sadece imza atmalarını" istedikleri; denetçilerden bir kısmının ise "işe gelmeyecek sadece imza atma" karşılığında belgelerini kullanmak istedikleri yönünde izlenim edinilmiştir. Gerçekleştirilen denetimler sırasında incelenen sigorta bildirimleri bu izlenimi güçlendirmektedir. Denetçi mimar ve mühendislerin sayısı açısından bakıldığında herhangi bir denetim başlığı olmaması gerektiği düşünülmekte iken, yapılan denetimler bunun aksini göstermektedir.

Bakanlık tarafından yapılan denetimlerde görevini gereği gibi yerine getirmedeği anlaşılan denetçi mimar ve mühendisler için T.C.K'nın ilgili maddeleri gereği suç duyurusunda bulunulmaktadır. Ancak denetçilerimizin bu konuda bilgi sahibi olmadıkları gözlemlenmektedir denilmektedir.

Yaşanacak olan bu sıkıntılar TMMOB tarafından, yasa çalışmalarını sürecinde ve daha sonra uygulamalar sürecinde çeşitli şekillerde uyarılmasına rağmen gerekli önlemler alınamamıştır. Bakanlıkça bazı gerçeklerin görülebilmesi için bu kadar zamanın geçmesi, ülkeye çok pahalıya patlamıştır.

Aralık 2006'nın son günlerinde, Bakanlık Yapı Denetim Yönetmeliğinin ilgili 9. ve 11. maddeleri doğrultusunda TMMOB ile iletişime geçmiş, yapılan görüşmeler, yazışmalar ve toplantılar neticesinde, ilgili odaların "Yapı Denetiminde Çalışan Üyelerine" Eğitim vermelerine yönelik ortak noktaya varılmıştır. Bu doğrultuda MİSEM kapsamında verilen bu eğitimde, Şubemiz, Balıkesir'de ve Çanakkale'de birer Bursa'da da beş olmak üzere yedi eğitimde bölgemizdeki 153 proje ve yapı denetçilerine eğitim vermiştir.

Eğitimlerle ilgili olarak;

-Eğitim notlarına yönelik, ya da Eğitimin verilmiş şekline yönelik eleştiriler yapılabilir, bazı eksiklikler söz konusu olabilir. Yine de kısa bir sürede gerçekleştirilen bu eğitim, bir başlangıçtır ve faydalı olmuştur. Bu süreçte Yapı Denetiminin, hukuksal boyutu, neleri yapacakları, neleri yapmayacakları, ilgili yönetmelikler, uygulamalar vb. konularda üyelerimiz bilgilendirilmişlerdir.

Komisyonumuz, dönem içerisinde;

-Uygulamalardaki çelişkileri ve farklılıkları gidermek, ortak uygulamaya geçebilmek için geniş katılımlı

toplantılar düzenlemiş, fakat gerekli katılımlar sağlanamamıştır. Bu katılımsızlık toplantıları direk etkilemiş ve yeterli kadar toplantı yapılamamıştır.

Yapılan toplantılarda;

Genellikle sıkıntı; denetimlere katılımsızlık ve ücretlerle ilgili olmasına rağmen, mali durum daha çok ön plana çıkartılmıştır.

Denetimlere katılan az sayıdaki üyelerimizin aktarımları doğrultusunda yaşanan sıkıntılara çözümler aranmıştır. Bu süreçte en çok; SMM'ler ile ilgili

-Projelerin kontrolü ile ilgili sıkıntılar;

-İş Başlama İş Bitirme evraklarının zamanında istenmesi;

-Yapı Kullanma İzin Belgesi alınmamış binalara, enerji veren kuruluşların (UEDAŞ vb.) İş Bitirme belgesi aramaksızın, sadece ruhsat ile "Şantiye tarifesi Abonelik yapması"

-İlgili idarelerdeki Teknik eleman yetersizliği nedeniyle ya da bilgi eksikliği nedeniyle bazı projelerin istenmemesinden (Telefon + TV, Yangın Algılama gibi) kaynaklı problemler ön plana çıkmıştır.

Bu sorunların aşılması için, UEDAŞ ile SMM ve Denetçi mühendisler ile ortak toplantılar yapılmıştır.

UEDAŞ ile yapılan ortak toplantıda İŞE BAŞLAMA evrakının, işin başında istenmesi ve bunların ilgili İşletme Müdürlüklerinde kayıt altına alınması yönünde karar alınmasına rağmen, Denetçi meslektaşlarımızın yeterli ilgiyi gösterememesi nedeniyle işlerlik kazanılamamıştır. UEDAŞ ise Bakanlıktan gelen yazı doğrultusunda yaptığı şantiye tarifesi abonelik işlemlerini yapmaya devam etmiştir. Projelerin önce UEDAŞ'a gitmesi daha sonra yapı denetime gelmesi ve bu durumdeki bir projedeki hataların düzeltilmesi sıkıntılı durumların yaşanmasına sebep olmuştur. Bunu ortadan kaldırabilmek için, Projenin önce Yapı Denetime getirilmesi konusunda karara varılmıştır. Bunun uygulaması da başlatılmış, fakat tüm arkadaşların bu konularda gerekli hassasiyeti gösterememesi neticesinde sistem oturtulmadan, Denetim Şirketlerinin ve denetçilerin yaklaşımlarına göre uygulamalar yapılır hale gelmiştir.

Eğitim sürecindeki bilgilendirmeler sonucu, Denetçi arkadaşlarımız komisyon toplantılarına katılacakları yönünde görüş bildirmişlerdir. Eğitimin bitmesi ve arkasından seçim sürecinin başlaması nedeniyle geniş katılımlı toplantıların 11. dönemde yapılacağını umuyoruz.

Bu umudumuzun, sağlıklı bir yapı denetim yasa ve etkin denetimin sağlanabilmesi yönünde sürmesini de istiyoruz.

Yapı Denetim Komisyonu